

"... Kako se po meni ta osobna jednazba ne može dilit, jer bi onda ispalo da se Budaku isprid crikve sv. Roka mora staviti polovica spomenika, ...liva ili desna. Zavisno, u kojim je polovici glave sto konta. Sto u stvari i ne bi bilo toliko lose. Ustedilo bi se na materijalu za jedan lokalni lik, a za globalno djelo zaj.... sto je on i njegova trajta ucinila, ne bi tukalo potrositi nista. Postoja bi tako jedinstveni spomenik u svitu podvojenoj osobi, njegovom liku i ignoriranom (ne)djelu. Jer se jedan samo nasa u krivo vreme, na krivom mistu. ..."

Oduvik sam se posotava onoj ideji oliti paroli "Misli globalno, djeluj lokalno". Ona mi se cini u ovo pasje, zagropano i nadasve interesozno vreme jos znacajnijom. Onako, bas mi se je nanovo omilila. Zapestala mi se je u misli od kada san u tujen svitu, i cini mi se da je bas sad pretendin i cutin sprovodit. I tako dok san u ovo moje zimsko vreme "srfa" po ovoj skatuli od globalne mrize, nastojeci se bar tako malo stoplit sa slikama i novitadima iz Doma, naletin na jednu zarucu vjest sto je izgleda dodatno stoplila i domacu cejad . Bit ce da in je i potreba jer svi govore da je ovo lito nadasve prominjivo, puno neverini i prohladnega vrimenta. Ja san se isto odma iz momenta zapita u ovoj prikooceanskoj udaljenosti : "komu sve to tribuje? Sto nan se sad opeta tuka posipat s pepelon i nakon toliko godisc jedne hipoteke , opet zapadat u njezine trapule.

Nego...sto je na stvari!?

Jedna grupa nasih nadasve rodoljubnih iseljenika, kojih ima i iz Australije, inicirala je ideju o postavljanju spomenika, spomen ploce, spomenara (od koljevke pa do groba, naljepse je djacko doba) sto vec, nasen velikanu pisane, arhaicne, korijenske...."ognjistarne" rici. Knjizevnoj velicini Svetog Roka u Lici, sinu toga kraja i ponosu pojedinih iseljenika, ustaskom doglavniku Mili Budaku. Bilo je to milo i drago nostalgicnom srcu i ranjenoj iseljenickoj dusi, nema sto. Cili san se bi najezi od sentimentu kad san na to naleti, tako da san dobota hoti užeć komin nasrid tinela i zazvat prijateja da se zajedno zapijemo od miline i zakantamo, recimo...."Jos Hrvaska ni propala....!" Ali kako neman osobno izrazenu bas tu vrstu ruralnih domovinskih uspomena, nego onako na kraju isprovociran, odluci san potegnut nike paralele vezane za dvoznacnost pojedinih ljudi. Zasto? Zato jer sam po ostiju i jan iseljenik i grubo me nerviraju te gluposti koje u razlicitim paketima i ambalazama dohodu Doma s nasim potpison (mislin pojedinaca). Ni da me to recimo bas osobno utira, (a na koncu i ije).... ali isto mi ona gore ispisana parola i ideja vrti crv i tance me da se i jan u svoje ime ozubim.

Najvise san se namura na one izjave da vaja dicnog Budaka znat dilit s jedne strane ki knjizevnika, a s druge ki ustaskog doglavnika i kreatora rasnih zakona i zlocinackih nauma. Kako mi u toj kreativnoj i moralno-etickoj, ljuskoj jednazbi nike stvari nisu care, nastoja san to

staviti u isto tako naše lokalne okvire. Da napomenem onako uz sput da mi je "uho" na "Ognjistica" bilo učinjeno tamo nindži oko dvadesetsedme stranice i da se više od nje ni pomaklo. Toliko samo o neospornoj književnoj veličini Mile Budaka kao pisca, barem što se moje nepofodrano stručne malenkosti tiče. A za ono drugo lice (ovo me posjeca na čuveni "Dr Jecky-Mr Heijdl") neću ni pisati jer o njemu dovoljno znamo da ni potreba ponavljati matematičku racunicu, barem što se Srba tiče, ministra za uljudbu u NDH. Kako se po meni ta osobna jednazba ne može dilit, jer bi onda ispalo da se Budaku isprid crikve sv. Roka mora staviti polovica spomenika, ...liva ili desna. Zavisno, u kojim je polovici glave sto konta. Sto u stvari i ne bi bilo toliko loše. Uštedilo bi se na materijalu za jedan lokalni lik, a za globalno djelo zaj.... što je on i njegova trajta učinila, ne bi tukalo potrositi ništa. Postojala bi tako jedinstveni spomenik u svitu podvojenoj osobi, njegovom liku i ignoriranom (ne)djelu. Jer se je jedan samo naša u krivo vrijeme, na krivom mjestu.

Sve me to natancalo misliti na jedan naš isto takvi lik što je ostavi traga u lokalnoj kolektivnoj svijesti, a posljedice bome i puno sira. Doslom mi je na pamet da kako bi bilo da komungo Doma ili izdoma dođe ideja oli vođa dignuti spomenik zaslužnom potestatu od 33-ti godišca u duru, Joakimu Kunjasu. A što ne? Oli čovik ni učini puno lipih stvari za Blato. Dovoljno ti je samo napomenuti skulu na Zlinjama, pa da se isprid nje postavi ploča s njegovim profilom. S onom bandom od glave koja je kontala da Blato mora imati onako veliku i lipu skulu. Koju je on sa svim zarom i zanosom svog centralističko-srpskoradikalskog srca gradi. I nagradi, tako da ga se pamti po temu. Evo čak i do moje generacije. Ali kako u gore istaknutog književnika sa krvavom potvrdom svog domoljublja, tako i kod našeg školskog graditelja postoji druga strana medalje. A ta strana uvelike karakterizira dotične osobine naših junaka. Ono što je sasvim sigurno toliko više pamte Kunjasa po njegovim političkim i ideološkim idejama i djelima, nego po ovim sitnim dostignućima ma koliko oni za lokalnu zajednicu značila.

Tako je Kunjas nagradi skulu sa trudom težaka koje je sa svojim "kurbaskom i pokvarenom" politikom iselio u tolikoj mjeri (iako on ni krivac za sve nevoje), da se to može nazvati smisljenim iseljeničkim egzodusom. A skula je ostala i za vrijeme Budakove NDH u kojim dica nisu mogla učiti Hrvatski jer je Blato i Korčulu, kako i druge djelove Dalmacije, njegov dični poglavnik prepustio talijanskim fašistima onoga vremena. Tako da dica u toj skuli svakako nisu mogla citati njegova nadaleko čuvena "Ognjista". I di smo sad?

Skula je ostala na Zlinjama. Eno je opitirane sa novim krovom i sa svim suvremenim sadržajima što tukaju dica za učenje. Lipa, velika, čista i prostrana. Dobrota najljepša zgrada u Blatu. Samo ima jedan problem. Dica je sve manje. Upravo zahvaljujući onima kakvi je bio i pokojan Kunjas. Čovik koji je velikim dilom odgovoran što se je onoga tragičnog dana u travnju 1925. iz Prigadice za Brazil zaputilo više od tisuću čejadi, a među njim i toliko blaške dica. Poradi glada, nevoje, neimastine i pokvarene velikosrpske politike. I poradi tega jerbo je Kraj bio izdao depesu da svaka famija koja gre ča mora imati četvero dica, tako da može dobiti mjesto na brodu, kojega in je on

LIK LOKALNI I (NE) DJELA GLOBALNA

Autor Leo Padovan

Subota, 14 Kolovoz 2004 01:00

isto tako umisto senice posla. A to je oni Kraj kojemu je dicni blaski potestat nepogovorno sluzi i koji je nastoji da upravo gredu ca one famije koje su nosile hrvasku jubav u sebi. Moglo bi se i za njega rec da je i on jadan nasa na krivom mistu u krivo vrime. Jerbo je vajalo znat ostat potestat svih tih nesricnih godisc.

A jan? Ja san se nasa na oven mistu u ovo vrime. I hoti bi to misto prominit. Zaminit ga opet s onin starin miston i zemjon sto je jos uvik cutin ki Doma i za koju hocu da bude dil pametnega, sredjenega ponosnega svita. I da zivin s Njon i s ovo dvoje dice u takovoj zemji i drustvu u kojom nece bit mista za ovakve lokalne likove. Tako da o njima ni potriba vele govorit a ni pisat. Zato i mislim globalno, a volin i pisen lokalno.

Zdravi i veseli bili, Vas Mate!